

Μακεδονικά

Τόμ. 1

Αν. Βακαλοπούλου, Ιστορικά έρευναι εν Σαμαρίνη της Δυτικής Μακεδονίας. (Ανατύπωσις εκ του ΚΑ' τόμου του «Γρηγορίου του Παλαμά».) Θεσσαλονίκη 1937, σελ. 31.

Ευάγγ. Στ. Τζιάτζιος

doi: [10.12681/makedonika.9304](https://doi.org/10.12681/makedonika.9304)

Copyright © 2016, Ευάγγ. Στ. Τζιάτζιος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τζιάτζιος Ε. Σ. (2017). Αν. Βακαλοπούλου, Ιστορικά έρευναι εν Σαμαρίνη της Δυτικής Μακεδονίας. (Ανατύπωσις εκ του ΚΑ' τόμου του «Γρηγορίου του Παλαμά».) Θεσσαλονίκη 1937, σελ. 31. *Μακεδονικά*, 1, 580–581.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9304>

λειαν τήν προσγινομένην εἰς τόν μορφωμένον κόσμον γενικῶς καί εἰδικώτερον εἰς τοὺς κλασσικοὺς φιλολόγους, τοὺς ἱστορικοὺς καί τοὺς φιλοσόφους διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ καί τῶν βαθυτάτων ψυχικῶν πηγῶν, ἐξ ὧν εὖτος ἀπέρρευσε. Ἀναλύει τὴν διαφορὰν τῶν περὶ τοῦ ἔργου τῆς λαογραφίας γνωμῶν τοῦ Πολίτου, θέτων ὡς ὑποκείμενον ταύτης τὸν λαϊκὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ πλήρει αὐτοῦ ἐνότητι ὡς «ἐμμόρφου ἐκδηλώσεως τῆς ἐνιαίας λαϊκῆς ζωῆς καί ψυχῆς», ἀπομακρυνόμενος οὕτω τῶν περὶ ἐπιβιώσεως τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ παρελθόντος ἀντιλήψεων τοῦ Πολίτου καί ἀντιτιθέμενος πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῆς ψυχολογικῆς λαογραφίας τοῦ Spamer, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν γνῶσιν τῶν πνευματικῶν καί ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ, δηλ. τὴν γνῶσιν τοῦ τυπικοῦ χαρακτήρου τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΤΖΙΑΤΖΙΟΣ

Βασ. Κυπαρίσση, Τραγούδια τῆς Χαλκιδικῆς. Παράρτημα «Λαογραφίας»
ἀριθ. 2. Θεσσαλονίκη 1940. Σελ. γ' + 107.

Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει ἐν ὄλῳ 294 τραγούδια: ἐργατικά, συναφῆ πρὸς τὰ ἔθιμα καί τὰς ἐορτάς, παιδικά, τῆς ἀγάπης, τοῦ γάμου, τῆς ξενιτειᾶς, μοιρολόγια, κλέφτικα, ἱστορικά, σατυρικά, γνωμικά, περιστατικά, ἀκριτικά, παραλογές καί δίστιχα λιανοτράγουδα. Ποικίλαι σημειώσεις καί πληροφορίες σχετικαὶ μὲ τὰ τραγούδια, καθὼς καί ἐξηγήσεις ἰδιωματικῶν λέξεων παρατίθενται ὑπὸ τοῦ συλλογέως.

Προσὸν σπουδαῖον τῆς συλλογῆς ταύτης εἶναι ὅτι τὸ κείμενον τῶν τραγουδιῶν παρέχεται εἰς ἡμᾶς ἀκριβῶς εἰς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τοῦ τόπου προελεύσεως, δημοσιεύει δηλαδή τὰ τραγούδια ὅπως τὰ ἤκουσεν ὁ συλλογεὺς ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκδόσει του κατονομαζομένων προσώπων.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΤΖΙΑΤΖΙΟΣ

Ἄπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορικαὶ ἔρευναι ἐν Σαμαρίνῃ τῆς Ἀντικῆς Μακεδονίας. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΑ' τόμου τοῦ «Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ».) Θεσσαλονίκη 1937, σελ. 31.

Εἰς τὴν μελέτην ταύτην ὁ συγγραφεὺς ἀναδημοσιεύει πληρέστερον ἐξ ἐνὸς χειρογράφου «διήγησιν» γραφεῖσαν ἐν Λαρίσῃ τὸ 1856 ὑπὸ τοῦ Σαμαριναίου Διοκλέους Χρυσάνθου παπᾶ Ἰωάννου περὶ τῆς κωμοπόλεως Σαμαρίνας, τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως, τῆς ἀποικίσεως τοῦ χωρίου, τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς καί κάμνει σχετικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς «διηγῆσεως» ἐνταῦθα τῶν ὁποίων δὲν φαίνονται πιθαναί. Ἀκολουθῶς παραθέτει «ἐνθὺμησιν» χρονολογίας 20 Ἰουλίου 1785 περὶ ἐνὸς περιφήμου ληστάρχου (ἀρματωλοῦ;) ὀνόματι «Τζάτζου», ὁ ὁποῖος ἐπὶ κεφαλῆς συμμορίας ὑπερδικοσίων ἀνδρῶν εἶχε καταστῆ ὁ φόβος καί ὁ τρόμος τῶν «πασάδων καί μπέδων». (Τὸ ὄνομα Τζάτζιος διασώζεται ἤδη εὐρύτατα ἐν τῇ περιφερείᾳ Γρεβενῶν.) Ἡ πληρεστέρα ἔρευνα τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην δὲν ἀποκλείεται νὰ μᾶς δώσῃ σημαντικὰς πληροφορίες περὶ τοῦ ἀρματωλισμοῦ τῶν χρόνων τούτων· ἡ ἄποψις περὶ τοῦ Τζάτζου ὡς «ἀρματωλοῦ» πιθανολογεῖται καί ἐκ τοῦ τετραστίχου ἔσματος τοῦ χοροῦ, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Βακαλόπουλος ἀναφέρει ἐν ὑποσημ. τῆς σελίδος 23:

«Ὁ Τσιατίσιος ἐκατέβαινε, ὁ Τσιατίσιος κατεβαίνει.
Τσιατιοῦ μ' τὸ ποῦθεν ἔρχεσαι κι' ἀποῦθε κατεβαίνεις;
Ν' ἀπὸ τῆ Φοῦρκα ἔρχομαι στὴ Σαμαρίνα πάνω,
σιλιάμι δίνει τοὺν Πασιά σιλιάμ τοὺν Μουσελίμη.»

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τῆς μεγάλης οἰκονομικῆς ἀκμῆς τῆς Σαμαρίνης καθὼς καὶ τῆς παρακμῆς τῆς κωμοπόλεως ἐπελθούσης λόγω μιᾶς ἀσθενείας, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Βακαλόπουλος θεωρεῖ ὡς εἶδος χολέρας. ἐνῶ κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν κατ' αὐτῆς ἀντιδραστικῶν μέσων προκύπτει, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐπαράτου φυματίασεως καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς ἐπικοινωνίας τῶν κατοίκων πρὸς τὴν Θεσσαλίαν, μετὰ τὴν προσάρτησιν ταύτης εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΤΖΙΑΤΖΙΟΣ

Ἰουλίου **Moravcsik**, *Ἑλληνικὸν ποίημα περὶ τῆς μάχης τῆς Βάρνης*.
«Οὐγγροελληνικαὶ Μελέται» ἀριθ. 1. Budapest, 1935. Σελ. 56.

Περὶ τῆς μάχης τῆς Βάρνης, καθ' ἣν ὁ Οὐγγρος βασιλεὺς Ἰ. Ulaszlo (Οὐλάσλο) ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν οὐγγρικῶν στρατευμάτων Ἰωάννου Hunyadi (Οὐνιάδη) ἠττήθη ὑπὸ τοῦ Σουλτανου Μουράτ τὴν 10 Νοεμβρίου 1444, διεσώθη ἑλληνικὸν ποίημα τοῦ 15 αἰ. εἰς Παρισίνον κώδικα (Parisinus — Coislianus gr. 316 φύλλ. 1α-12β), ὡς συγγραφεὺς τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται εἰς τὸ χειρόγραφον κάποιος Παρασπόνδυλος Ζωτικός. Τὸ ποίημα τοῦτο ἐξέδωκε τὸ 1874 ὁ Émile Legrand, ἐπανέξεδωκε δὲ τὸ 1894 ὁ Οὐγγρος καθηγητῆς Γουλιέλμος Pecz, μεταφράσας τοῦτο εἰς τὴν οὐγγρικὴν. Παρόμοιον ὅμως ποίημα ἦτο γνωστόν, ὅτι εὕρισκετο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Σεραγίου Κων/πόλεως (Constantinopolitanus bibl. Ser. gr. 35 φύλλ. 161β-179α), τὸ ὁποῖον ποίημα μόλις τὸ 1933, κατόπιν ἐπιμόνων ἀναζητήσεων, κατώρθωσε νὰ τὸ ἀνεύρη ὁ κ. Ἰ. Moravcsik, διευθυντῆς τῶν «Οὐγγροελληνικῶν Μελετῶν». Τοῦτο κατ' εἰς τινὰ σημείωσιν ἐγράφη τὸ 1461 «διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἀμαθοῦς καὶ ἐλαχίστου παρὰ πάντων Νικολάου υἱοῦ Παπα Μιχαήλ» καὶ φέρει τὸν τίτλον: «Λόγος ποιητικὸς παρ' ἐμοῦ Γεωργίου Ἀργυροπούλου». Κατὰ τὸν ἐκδότην κ. Moravcsik αἱ δύο ἀναφερθεῖσαι παραλλαγαὶ εἶναι διασκευασμένα ἀντίγραφα ἐνός πρωτοτύπου ποιήματος ἐκ πολιτικῶν στίχων ἀγνώστου ποιητοῦ, ἀποτελοῦσι ἐγκώμιον τοῦ Ἰάγγου, τοῦ Οὐγγρου ἥρωος Ἰωάννου Οὐνιάδη, «πρόκειται δὲ περὶ ποιήματος, τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου εἶναι ζωντανόν, πού μεταβάλλεται, διασκευάζεται καὶ πλουτίζεται με νεωτέρας προσθήκας, καθὼς καὶ οἱ σύγχρονοὶ του θρηνοὶ σχετικοὶ με τὴν ἄλωσιν τῆς Πόλεως».

Ὁ κ. Moravcsik ἔκαμε νέαν κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ Παρισινοῦ κώδικος στηριχθεὶς εἰς τὰς ἐκδόσεις τῶν Legrand καὶ Pecz, καὶ διορθώσας τὸ κείμενον τῶν ἐνιαχοῦ, παραπλεύρως δὲ παρέθεσε καὶ τὸ κείμενον τοῦ κώδικος τοῦ Σεραγίου.

Ἡ παραλλαγή τοῦ Παρισινοῦ κώδικος ἀπαρτίζεται ἐκ 466 στίχων, ἐν ᾧ ἡ τοῦ Σεραγίου ἐκ 460, φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς ταύτης μετεχειρίσθη τὴν παραλλαγήν τοῦ πρώτου.